

Nevad Kahteran

ISLAM U NJEMAČKOJ FILOZOFSKOJ MISLI¹

ISLAM IN GERMAN PHILOSOPHICAL THOUGHT

Sažetak

Tekst je prikaz knjige Iana Almonda "Historija islama u njemačkoj misli: od Leibniza do Nietzschea" (History of Islam in German Thought: From Leibniz to Nietzsche), Routledge Studies in Cultural History: London /New York, 2009, str. 216

Summary

The text is a review of Ian Almond's book History of Islam in German Thought: From Leibniz to Nietzsche, Routledge Studies in Cultural History: London/New York, 2009, 216 pages.

Ian Almond (1969-) profesor je britanskog porijekla koji trenutno predaje englesku književnost na Georgia State University u Atlanti, SAD. Gotovo polovicu svojeg života proveo je živeći izvan Ujedinjenog Kraljevstva – u Italiji, Njemačkoj, Indiji, Turskoj i SAD-u. Autor je četiriju izvanrednih i provokativnih knjiga: *Sufism and Deconstruction: A Comparative Study of Derrida and Ibn 'Arabi / Sufizam i dekonstrukcija: komparativna studija o Derridi i Ibn 'Arabiju* (Routledge, 2004), *The New Orientalists: Postmodern Representations of Islam from Foucault*

¹ Prikaz knjige Iana Almonda *Historija islama u njemačkoj misli : od leibniza do Nietzschea (History of Islam in German Thought : From Leibniz to Nietzsche)*, Routledge Studies in Cultural History: London/New York, 2009, str. 216

to Baudrillard / Novi orijentalisti: postmoderna predstavljanja islama od Foucoultu do Baudrillarda (I.B. Tauris, 2007), *Two Faiths, One Banner: When Muslims Marched with Christians Across Europe's Battlegrounds* / Dvije vjere, jedna zastava: kada su muslimani marširali s kršćanima kroz europska bojišta (Harvard University Press, 2008) i tek izašle *History of Islam in German Thought: From Leibniz to Nietzsche* / Historija islama u njemačkoj misli: od Leibniza do Nietzschea (Routledge, oktobar 2009).

Ian Almond uglavnom predaje južnoazijsku i postkolonijalnu književnost na Odsjeku za engleski jezik Georgia State sveučilišta u Atlanti. Magisterij i doktorat stekao je na britanskim sveučilištima u Warwicku i Edinburghu, a prije dolaska na GSU predavao je u Italiji (Universita di Bari), Njemačkoj (Freie Universität), Indiji i Turskoj (šest godina na Sveučilištu Bogazici i drugima). Objavio je veliki broj svojih radova u sljedećim časopisima: PMLA, New Literary History, ELH, the Harvard Theological Review, Radical Philosophy...

Ovaj koncizni pregled percepcija islama kod osam najznačajnijih njemačkih mislitelja osamnaestog i devetnaestog stoljeća (Leibniz, Kant, Herder, Goethe, Schlegel, Hegel, Marx i Nietzsche) nudi fascinirajuće istraživanje o značaju islama u samoj historiji njemačkog načina mišljenja i o tome kako su ovi mislitelji često prihvaćali kontradiktorne ideje o islamu i njihovim nablžim muslimanskim susjedima. Dakle, pored uvodnih iskaza zahvalnosti i Predgovora, slijede poglavlja: 1. Leibniz, historicizam i islamska napast, 2. Kant, islam i održavanje granica, 3. Herderove arapske fantazije, 4. Držanje Turaka izvan islama: Goetheov otomanski plan, 5. Friedrich Schlegel i pražnjenje islama, 6. Hegel i iščeznuće islama, 7. Marx Maur, 8. Nietzscheov mir sa islamom, Zaključak, Bilješke i Index.

Riječ je, dakle, o historiji recepcije muslimanskog svijeta u djelima ovih osam gore izriječom spomenutih mislitelja, a sama knjiga započinje s Leibnizovim planom da se osvoji Egipat (1671) i završava s Nietzscheovom pohvalom islamu u njegovom *Antikristu* iz 1888. godine. Sukladno autorovom kazivanju u uvodniku, izvorni plan ovog djela je bio koncipiran tako da napiše historiju demoniziranja islama u glavnoj struji njemačke misli te bi se stoga ova historija islama u njemačkoj misli mogla nazvati i anatomijom predrasude. Međutim, ova knjiga idući od mislitelja do mislitelja ne pokušava suditi, niti pak braniti, već vjerno secira razmatranja pobrojanih mislitelja.

Zapravo, dovodeći kroz svoje radove u dosluh napose filozofiju i književnost, Ian Almond pokušava da obrne stanovitu vrstu kolektivne amnezije koja pogađa suvremeni svijet, tj. kolektivnu amneziju koja drži ljude u ubjeđenju da posmatraju islam kao duboko nezapadnjački i neprijateljski kršćanskom Zapadu, i, sukladno njemu, prvo što trebamo učiniti jest da prestanemo s ovim načinom portretiranja muslimana i jevreja (upotrebom sintagmatskih sklopova kao što su: „rat protiv terorizma“, „rat protiv droga“, „sukob civilizacija“ itd.). Otuda, kroz svoje radove, Ian Almond nam zapravo posvješćuje kako su se muslimani i kršćani često borili na istoj strani tijekom određujućih trenutaka europske historije, nudeći nam ujedno islamsku historiju Europe od Andaluzije, preko Sicilije, Turske, Krima... uglavnom pogrešno predstavljenih činjenica bogate, kompleksne i, ponad svega, zajedničke historije. Upravo stoga ovdje izneseni uvidi posjeduju duboke posljedice za naše razumijevanje globalne politike i sadašnjih prijepornih pitanja, kao i religijsku historiju i buduće uobličjenje EU.

Propitujući radove ovih istaknutih mislitelja u svojem projektu provokativnog sagledavanja posljedica i implikacija ovih „upotreba“ islama u postmodernističkom kontekstu, Ian Almond zapravo zorno ukazuje na to da pripada plejadi mislitelja čije vrijeme se tek pomalja na horizontu jedne sve više narastajuće surađivačke konverzacije te otuda naše plediranje da se barem jedna od ove četiri njegove skrajnje intelektualno inspirativne studije pojavi u skorije vrijeme i u svojem bosanskom ruhu.